

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра психолого-медико-педагогічних основ корекційної роботи

СИЛАБУС
з дисципліни
Психолінгвістика

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Психолінгвістика
Викладачі	Бугера Юлія Юріївна
Профайл викладачів	http://.kpnu.edu.ua/
E-mail:	buhera-yuliia@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/enrol/index.php?id=488
Консультації	понеділок

2. Анотація до курсу

«**Психолінгвістика**» є вибірковою дисципліною професійної підготовки, на вивчення якої передбачається 120 год., з яких для денної форми навчання: 40 аудиторних год. (20 лекційних год., 20 год. практичних занять), 80 год. самостійної роботи; для заочної форми навчання: 12 аудиторних год. (6 лекційних год., 6 год. практичних занять), 108 год. самостійної роботи.

За результатами навчання здобувач вищої освіти оволодіє основними компетентностями, необхідними для:

- визначення психологічних закономірностей засвоєння мовлення дітей та психолінгвістичних основ формування мовленнєвих операцій у дітей;
- застосування в практичній діяльності професійних умінь і навичок для розвитку мовлення;
- реалізації психолінгвістичних технологій формування мовленнєвої діяльності у дітей;
- здатності поєднувати знання з різних предметів для формування цілісної системи впливу на мовленнєвий розвиток дитини.

3. Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «**Психолінгвістика**» є ознайомити студентів з основними поняттями курсу психолінгвістики; сформуванню уявлення про об'єкт, предмет і методи психолінгвістики, про

прикладні аспекти психолінгвістики; розвивати уміння аналізувати, робити самостійні висновки на основі поданої інформації.

4. Основні підходи до вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни ґрунтується на партнерській співпраці викладача і студента, особистісно-орієнтованому підході до освіти, принципі систематичності та послідовності в освіті, аналітико-синтетичній професійно спрямованій діяльності здобувача вищої освіти.

5. Результати навчання

За результатами вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

1. зміст та основні поняття психолінгвістики;
2. основні підходи до розуміння предмета психолінгвістики, напрями теоретичних і практико-орієнтованих психолінгвістичних досліджень;
3. історію і сучасні тенденції розвитку психолінгвістичних концепцій;
4. принципи і методи аналізу мовленнєвих явищ;
5. мозкову організацію мовленнєвих процесів;
6. особливості мовленнєвої діяльності;
7. механізми породження і сприймання мовлення; функції мови та мовлення;
8. закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі.

вміти:

- опрацьовувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з сучасними методиками вивчення психолінгвістики;
- практично застосувати різні методи, прийоми та психолінгвістичні технології для формування мовлення дітей з урахуванням їх психологічних та вікових закономірностей розвитку;
- складати психологічну характеристику етапності становлення та розвитку мовлення у дітей.
- підбирати оптимальні вправи та завдання з розвитку мовлення дітей з порушеннями мовлення з урахуванням їх психологічних можливостей;
- застосовувати отримані знання з психолінгвістики під час надання логопедичної допомоги.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання

Рік навчання	1	2
Семестр вивчення	2	3,4
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	40	12
Лекційні заняття	20	6
Практичні заняття	20	6
Семинарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	80	108
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Організація навчання.

Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення 10 тем, кожна з яких розглядається на лекційних і практичних завданнях (для студентів денної форми навчання) і передбачає попереднє оволодіння знаннями і вміннями з дисциплін «Психологія», «Психологія мовлення», «Нейропсихологія», «Вікова психологія».

Організація навчання передбачає цілеспрямовану самостійну роботу студентів, виконання практичних завдань аналітичного, узагальнюючого професійно спрямованого характеру.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні проблеми психолінгвістики.

Тема 1. Основні проблеми психолінгвістика як науки (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Предмет і об'єкт психолінгвістики. Одиниці психолінгвістики. Галузі психолінгвістики. Взаємозв'язок психолінгвістики та лінгвістики. Історія розвитку психолінгвістика як науки. Основні етапи становлення і розвитку психолінгвістики. Основні положення психолінгвістичної теорії.

Тема 2. Основи теорії мовленнєвої діяльності (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Мовленнєва діяльність як специфічний вид людської діяльності. Визначення поняття «мовленнєва діяльність». Загальна (фазна) структура мовленнєвої діяльності. Психологічні механізми мовленнєвої діяльності. Види мовленнєвої діяльності. Психологічний зміст мовленнєвої діяльності. Операційна структура мовленнєвої діяльності. Функції мови, мовлення і мовленнєвої діяльності. Специфічні особливості мовленнєвої діяльності.

Тема 3. Мова як засіб реалізації мовленнєвої діяльності. (2 год. практ. зан.). Система мови і її структурні особливості. Основні одиниці мови і їх функції в мовленнєвій діяльності. Парадигматичні і синтагматичні системи мови. Семантична структура слова. Психолінгвістична характеристика тексту, як

засобу мовленнєвої комунікації. Основні рівні мови: фонемний, морфемний, лексико-семантичний, синтаксичний. Сукупність зв'язків між одиницями мови як її структура

Тема 4. Психолінгвістичний аналіз процесу породження мовлення (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Системність комунікативних процесів. Психолінгвістичні теорії процесу породження мовлення. Стохастична модель породження мовлення. Можель безпосередніх складників. Трансформаційна граматики. Когнітивні моделі. Комунікативно орієнтовані моделі. Рівневі та циклічні різновиди моделей породження мовлення (концепція Т. В. Ахутіної, І. О. Зимньої). Модель породження за Леонтьєвим. Одиниці процесу породження мовлення.

Тема 5. Психолінгвістичний аналіз процесу сприймання мовлення (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Теоретичні концепції процесу сприймання і розуміння мовлення. Механізм смислового сприйняття мовленнєвого висловлювання. Загальна психолінгвістична модель процесу сприймання і розуміння мовленнєвого висловлювання. Одиниці процесу сприймання мовлення.

Тема 6: Способи реалізації мовленнєвої діяльності. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Види і форми мовлення. Форми усного мовлення. Писемне мовлення. Психологічна і психолінгвістична характеристика письма і читання як видів мовленнєвої діяльності.

Тема 7. Внутрішнє мовлення як особливий вид мовленнєвої діяльності. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Специфічні особливості внутрішнього мовлення. Школа Л.С. Виготського. Особливості формування внутрішнього мовлення в онтогенезі. Особливості структури і семантики внутрішнього мовлення. Роль внутрішнього мовлення в пізнавальній інтелектуальній діяльності людини. Кодові одиниці внутрішнього мовлення. Теорія Н.І Жинкіна про особливі коди внутрішнього мовлення.

Тема 8. Психолінгвістичні закономірності оволодіння мовою і формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі. Періодизація мовленнєвого розвитку. Характеристика послідовних етапів мовленнєвого розвитку в дитячому віці. Критичні періоди розвитку мовленнєвої діяльності. Закономірності формування лексичної сторони мовлення в онтогенезі. Психологічні закономірності оволодіння значенням слова в онтогенезі. Дитяча словотворчість в період оволодіння системою рідної мови. Формування граматичної сторони мовлення в онтогенезі. Типові граматичні помилки в мовленні дітей, як відображення специфічних особливостей оволодіння системою рідної мови в

онтогенезі. Концепції формування мовленнєвої свідомості в онтогенезі. Мовлення дорослих, як фактор формування мовленнєвої діяльності в онтогенезі.

Тема 9. Експериментальні дослідження в психолінгвістиці. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Визначення психолінгвістичного експерименту як методу дослідження. Теоретична концепція лінгвістичного експерименту. Асоціативний експеримент. Метод семантичного деференціалу. Метод доповнення. Метод прямого тлумачення. Метод класифікації. Автоматичний аналіз тексту.

Тема 10. Патопсихолінгвістика. (2 год. лк, 2 год. практ. зан.). Патопсихолінгвістичні дослідження, як ключ до розуміння механізмів породження і сприйняття мовлення. Мовлення при окремих захворюваннях. Порушення мовлення (афазії, дислексія і дисграфія). Дефекти мовлення ..

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні:

2. Белянин В. П. Психолінгвістика: Учебник. Москва : Изд-во Флинта: Моск. псих-соц. ин-т, 2003. 233 с.
3. Выготский Л.С. Мышление и речь. – Москва : Лабиринт, 2001. 368 с.
4. Глухов В.П. Основы психолінгвістики. Москва : Высшая школа, 2005. 351 с.
5. Горелов И. Н. Избранные труды по психолінгвістике. – Москва : Лабиринт, 2003. 317 с.
6. Загнітко А., Михальченко М. Основы психолінгвістики: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонДУ, 2008. 233 с.
7. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Вступ до психолінгвістики. – Острого: Нац. ун-т "Острозька академія", 2002. 168 с.
8. Засекіна Л.В., Засекін С.В. Психолінгвістична діагностика. Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 188 с.
9. Зимняя И. А. Лингвопсихология речевой деятельности. Москва. : Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. 432 с.
10. Калмикова Л. О. Психология мовлення і психолінгвістика: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т, 2008. 325с.
11. Коломійцева О. А. Навчальний посібник до спецкурсу "Психолінгвістика" / Київський держ. лінгв. ун-т. Київ, 1999. 131с.
12. Куранова С. І. Основы психолінгвістики: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 208 с.

13. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики: учеб. для студентов вузов по специальности "Психология" Москва : Смысл: Academia, 1999. 287 с.
14. Навчально-методичні матеріали до курсу "Основи психосемантики та психолінгвістики" / Київський національний лінгвістичний ун-т / О.М. Лозова (уклад.). Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2002. 21с.
15. Румянцева И.М. Психология речи и лингвопедагогическая психология. – Москва : PerSe (Логос), 2004. 316 с.
16. Энциклопедическое пособие по психоанализу, а также психолингвистике, общему языкознанию / Луганский гос. педагогический ун-т им. Тараса Шевченко / А. А. Зеленко (сост.). Луганск: Альма-матер, 2003. 284с.

Додаткова література:

1. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
2. Белянин В. П. Основы психолингвистической диагностики. (Модели мира в литературе). Москва: Тривола. 2000. 248 с.
3. Выготский Л.С. Мышление и речь. Собр. соч. В 6 томах. Т. 2. Москва, 1982.
4. Ижинкин Н. Механизмы речи. Москва : Изд-во АПН, 1958. 385 с.
5. Пиаже Ж. Речь и мышление ребёнка. - Москва : Наука, 1994.
6. Спивак Д.Л. Изменённые состояния сознания: психология и лингвистика. – СПб : Изд. Санкт- Петербургского университета, 2000.
7. Хомский Н. Язык и мышление. - М. : Высшая школа, 1972.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

8. Вимоги до оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання студентом практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетентностей навчання, що містяться в освітній програмі.

Кількісне оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (80 балів)	Самостійна робота (20 балів)	Сума
---	---	-------------

Поточний контроль	МКР	20 балів	100
40 балів	40 балів		

9. Політика курсу.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Модульна контрольна робота (МКР – 40 балів)

МКР передбачає перевірку знань і вмінь студентів з дисципліни. МКР містить теоретичні та практичні завдання. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти. Позитивна оцінка за МКР не покращується. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість, ліквідація якої є обов'язковою.

Самостійна робота (20 балів)

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на практичних заняттях та консультаціях. Студенти для виконання завдань самостійної роботи заводять окремий зошит.

Семестровий залік

Якщо студент виконав всі завдання практичних занять, звітував на консультаціях чи заняттях про результати самостійної роботи, то він одержує залік. Студенти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу. Після цього вони усно відповідають на питання до заліку.

Вивчення дисципліни передбачає академічну доброчесність викладача і студентів; вміння студентів бути самостійними, незалежними, креативними при виконанні самостійних завдань.